

Tässä asiakirjassa on HKScan Oyj:n / HKScan Finland Oy:n lausunto Maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntöön (Dnro 2070/01.01/2017) luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

HKScan Oyj / HKScan Finland Oy (jäljempänä HKScan) lausuu asiassa alla olevan mukaisesti.

Yleiset huomiot

HKScan pitää perusteltuna ja tärkeänä, että eläinten hyvinvointiin liittyvää lainsäädäntöä uudistetaan nykyisen lainsäädännön ollessa verrattain vanhaa eikä kaikilta osin ajanmukaista, johtuen muun muassa uudesta tutkimustiedosta eläinten käyttäytymiseen liittyen. Eläinten hyvinvointiin liittyvän lainsäädännön uudistamista on valmisteltu pitkään ja HKScan pitää tärkeänä, että lain jatkovalmistelulle varataan riittävät resurssit siten, että uudistus voidaan viedä loppuun suunnitellun aikataulun mukaisesti.

Eläinperäinen elintarviketuotanto Suomessa kilpailee globaaleilla markkinoilla. Kansallisen lainsäädännön taso tulisi pitää samantasoisena tai vain hieman tiukempuna kuin kilpailijamaissa, jotta suomalaiset elintarvikealan toimijat säilyttävät mahdollisuuden elintarvikealan omaehtoiseen toiminnan kehittämiseen ja näin voidaan taata suomalaisen elintarviketuotannon omavaraisuus myös jatkossa. HKScanin mielestä erityisen perusteltua olisi varmistaa, että vaatimukset tuotantoeläinten hyvinvoinnille olisivat EU:n sisällä mahdollisimman samankaltaisia, jotta voitaisiin välttää kilpailun vääristyminen lihantuotannossa. HKScan katsoo, että monelta osin eläinten hyvinvointia voidaan parantaa tehokkaasti myös elintarvikealan ja lihantuottajien vapaaehtoisin toimin, jolloin jätetään mahdollisuuksia esimerkiksi erilaisten rahallisten kannustimien käyttämiselle ja erilaistaville konsepteille lihantuotannossa.

HKScanin näkemyksen mukaan erityisesti tuotantoeläinten terveys on Suomessa erittäin hyvällä tasolla, ja koska eläinten terveys on oleellinen osa eläinten hyvinvointia ja turvallista elintarvikeketjua, on harmillista että eläinten terveysnäkökohtia ei juurikaan nosteta esiin esitetyssä lakiluonnoksessa.

HKScanin käsityksen mukaan laiksi eläinten hyvinvoinnista lähtökohtana on ollut EU:n tavoite sääntelyn yksinkertaistumisesta ja painopisteen siirtymisestä kohti eläinten hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita (nk. eläinperäiset mittarit), eikä niinkään painottua eläinten rakennetun lähiympäristön sääntelyyn. HKScanin näkemyksen mukaan kyseinen lähtökohta ei toteudu esitetyssä luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi eläinten hyvinvoinnista, vaan edelleenkin pääpainopiste on eläimen rakennetun lähiympäristön

säätelyssä. HKScan katsoo siten, että tämä keskeinen periaatteellinen asia olisi tärkeää huomioida viimeistään säädettävän lain perusteella annettavia asetuksia laadittaessa.

Eläinten kohtelu

HKScan pitää hyvänä ehdotetun luonnoksen tekstiä 16§:ssä liittyen kivunlievityksen käyttämisestä kivulioiden toimenpiteiden yhteydessä. Tärkeätä olisi kuitenkin huomioida, että jatkossakin riittävän koulutuksen saanut henkilö, esimerkiksi viljelijä, voisi huolehtia porsaiden kastroinnin yhteydessä annettavan kivunlievityksen antamisesta.

HKScan toteaa myös, että jo nykyisellään useat liha-alan yritykset kuten HKScan ovat edellyttäneet kivunlievitystä käytettäväksi kastroinnin yhteydessä. Lisäksi kivunlievityksen käyttämiseen on kannustettu maksamalla hyvinvointikorvausta viljelijöille. HKScan näkee keskeisenä, että kivunlievityksen siirtyessä osaksi kansallista lainsäädäntöä, tulisi samalla toteuttaa sellaiset taloudelliset kannustimet viljelijöille, joilla voidaan kattaa kivunlievityksestä aiheutuvat korkeammat tuotantokustannukset (noin 1,52 euroa/porsas).

Eläinten hoito

HKScan pitää hyvänä, että luonnoksessa hallituksen esitykseksi on 22§:ssä kiinnitetty eläinten vedensaantiin huomiota, ja katsoo, että eläimillä tulee olla riittävästi vettä saatavilla ottaen huomioon olosuhteet ja eläinten koko.

Luonnoksen 26§ lähtee eläinjalostuksen osalta siitä, että pyrkimyksenä tulee olla vain elinvoimaisten, toimintakykyisten ja terveiden eläinten jalostaminen. HKScan pitää tätä pyrkimystä kannatettavana ja katsoo, että on jatkossakin tärkeää varmistaa, että jalostukseen Suomessa ei saa käyttää eläimiä, jotka eivät pysty lisääntymään tai lisääntymisestä aiheutuisi haittaa eläimen hyvinvoinnille.

Luonnoksen 30§:ssä kuvataan eläinten hoitajien pätevyyteen ja riittävyteen liittyviä vaatimuksia. Eläinten pitäjien ja eläinten hoitajien koulutuksesta ja pätevydestä voidaan esitysluonnoksen mukaan säätää valtioneuvoston asetuksella. HKScan näkee tärkeänä, että riittävän osaamisen ja pätevyyden voi hankkia myös käytännön kokemuksen kautta tai hankkimalla tarvitsemansa tiedot ja taidot muilta eläintenpitäjiltä kuten luonnoksen perusteluissa kuvataan.

Eläimen pitopaikka

Koska luonnoksessa on kiinnitetty huomiota eläinten käyttäytymistarpeiden tyydyttämisen, liikkumistarpeen ja lepomahdollisuuksien varmistamiseen, HKScan pitää erityisen kannatettavana seikkana, että luonnoksen 38 ja 39 §:ien mukaisesti muiden nautojen kuin maidontuotantoon käytettävien lypsylehmien ja hiehojen jatkuva kiinnipitäminen parsissa kielletään siirtymäajalla. HKScan pitää tätä hyvänä muutoksena lihanautojen ja emolehmien hyvinvoinnin kannalta.

HKScanin mielestä olisi kuitenkin myös varmistettava, että lypsylehmät, joita 39§:n mukaisesti saa jatkossakin pitää parteen kytkettynä, pääsevät jaloittelemaan ja laiduntamaan. Laidunnus on hyväksi myös emolehmille ja se tulisi varmistaa esimerkiksi valtioneuvoston asetuksella. Myös nautojen makuupaikan mukavuuden lisääminen parantaa eläinten hyvinvointia.

Emakoiden ja ensikoiden tiineytyshäkkeihin liittyen HKScan pitää 118§:ssä ehdotettu 15 vuoden siirtymäaika sopivan mittaisena olemassa oleville sikaloille. Ehdotuksen 38§:ssä esitetään että tiineytyshäkeissä emakoita ja ensikoita saisi pitää sallitusti siemennyksen yhteydessä enintään neljän (4) päivän ajan. HKScan katsoo, että esitetty neljä päivää on liian lyhyt aika johtuen siitä, että neljään päivään rajoitettu kiinnipitoaika aiheuttaa sikalan tuotantokierrossa emakoille yhden ylimääräisen siirron ryhmäkarsinaan, joka taas aiheuttaa laumaeläimille merkittävää ylimääräistä stressiä niiden selvittäessä keskenään ryhmän arvojärjestyksen vain muutaman päivän ryhmäkarsinassa oloa varten. Emakoiden ylimääräinen siirto ryhmäkarsinaan myös lisää sikaloitten työtä, vaikeuttaa työn sujuvuutta ja nostaa tuotantokustannuksia.

Siemennykseen liittyvä stressittömyys on tärkeää emakoille, ja erityisen tärkeää se on ensikoille, jotka nykyisellään tuodaan tiineytyshäkkiin jo aikaisemmin, jotta varmistetaan ennen siemennystä tarvittava tarkka yksilöllinen hoito ja seuranta (mm. riittävä karjukontakti, kiihotusruokinta, valo ja oikean siemennysajankohdan seuranta). Aiemmin porsineet emakot siemennetään uudelleen keskimäärin 5,7 vuorokautta porsaiden vieroituksen jälkeen ja myös tällöin emakoiden yksilöllinen hoito ja ruokinta korostuvat.

Yllä mainituista stressin vähentämiseen ja yksilöllisen hoidon mahdollistamiseen liittyvistä perusteista johtuen HKScan katsoo, että kymmenen (10) vuorokautta olisi sopiva aika emakoiden ja ensikoiden tiineytyshäkissä pitämiseksi. Näin voitaisiin varmistaa ensikoiden ja emakoiden hyvinvointi ja riittävä yksilöllinen hoito siemennyksen onnistumiseksi.

HKScan esittää lisäksi, että esitysluonnoksen mukaisella siirtymäajalla tämä tuotantotapa olisi mukana eläinten hyvinvointikorvausjärjestelmän toimenpiteenä.

Eläinten lopetus ja teurastus

HKScan pitää hyvänä luonnoksen ehdotuksia eläinten hyvinvointia koskevan lain pykäliksi 63 ja 64, jotka lähtevät siitä, että eläin on aina lopetettava mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti sen lopetukseen soveltuvalla menetelmällä ja tekniikalla ja että eläin on aina tainnutettava ennen teurastusta. Ehdotettu 63§ toteaa, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lopetusmenetelmistä ja lopetustekniikoista. HKScan pitää tärkeänä, että manuaalinen tai mekaaninen niskamurto siipikarjan lopetuksessa erityisesti kasvatustiloilla katsotaan edelleen soveltuvaksi menetelmäksi.

Valvonta ja tietojen julkisuus

Luonnoksen 75§:ssä esitetään, että valvontaviranomaisen on järjestettävä eläinten hyvinvointimääräysten mukainen valvonta niin, että se on laadukasta ja tehokasta. HKScan pitää tätä hyvänä, ja esittää lisäksi, että lauseeseen lisätään määritelmien ”laadukasta ja tehokasta” lisäksi ”sekä yhdenmukaista”.

HKScan katsoo myös, että käytännön valvontatyössä erityisen tärkeää on varmistaa eläinsuojelun ja eläinten hyvinvoinnin valvontaa hoitavien viranomaisten riittävä ammattitaito ja kokemus tehtävän hoitamiseen. Valvontatehtäviä hoitaville henkilöille olisi perusteltua määritellä koulutusvaatimukset sekä ammattitaidon ylläpito säännöllisillä kolmannen tahon järjestämällä koulutuksilla ja arvioida valvonnan laatua kolmannen tahon auditoinneilla.

Luonnoksessa on ehdotettu 78§:ssä teurastamojen kameravalvonnan tekemistä Elintarviketurvallisuusviraston vaatimuksesta pakolliseksi. Samalla esitetään, että Elintarviketurvallisuusvirasto huolehtii kameroiden asentamisesta, ylläpidosta ja tallenteiden läpikäynnistä sekä hävittämisestä. HKScan katsoo, että teurastamojen omavalvontaan kuuluvan kameravalvontajärjestelmän tulisi voida täyttää lain vaatima taso, jolloin jo olemassa olevia teurastamojen kameravalvontajärjestelmiä voitaisiin hyödyntää ja välttää rinnakkaisien valvontajärjestelmien kustannustehottomuus.

HKScan ehdottaa siten, että Elintarviketurvallisuusvirastolle annetaan mahdollisuus hyödyntää teurastamojen jo olemassa olevia tallentavia valvontakamerajärjestelmiä valvontatarkoituksiin, koska ei ole tarkoituksenmukaista, että teurastamon tiloissa olisi rinnakkaisia valvontajärjestelmiä tarkoituksenaan valvoa eläinten hyvinvointiin liittyvien säädösten ja toimintatapojen noudattamista. Rinnakkaiset valvontajärjestelmät olisivat HKScanin mielestä kyseenalaisia myös sen vuoksi, että teurastamoissa tapahtuvan valvontatoiminnan kustannukset peritään joka tapauksessa yrityksiltä, jolloin yritykset saattaisivat ainakin jonkin aikaa kantaa päällekkäisen kuluriskin sekä omista jo olemassa olevista valvontajärjestelmistään että Elintarviketurvallisuusviraston asentamista rinnakkaisista järjestelmistä. Mikäli jollain teurastamolla ei

valvontajärjestelmää olisi, voisi Elintarviketurvallisuusvirasto tällöin vastata valvontajärjestelmän asentamisesta ja ylläpidosta.

Valvontajärjestelmistä saatavan datan käyttöön liittyen tulee joka tapauksessa varmistaa asianmukainen ja lainsäädännön vaatimukset täyttävä henkilötietojen käsittely ja tietosuojan taso. Kuten 78§:n perusteluissakin esitetään, jos kameravalvontajärjestelmä tallentaa tunnistettavaa kuvaa tai ääntä, kyse on henkilötietojen automaattisesta käsittelystä. Tallentavan kameravalvonnan harjoittaja käsittelee henkilötietoja kamerajärjestelmän avulla ja olisi henkilötietojen rekisterinpitäjä. Mikäli teurastamon olemassa olevaa valvontajärjestelmää hyödynnetään, olisi teurastamotoiminnan harjoittaja myös jatkossa henkilötietojen käsittelevä ja rekisterinpitäjä. Henkilötietojen luovuttamisesta Elintarviketurvallisuusviraston käyttöön valvontatarkoituksiin olisi tällöin perusteltua säätää laissa, jolloin teurastamotoiminnan harjoittajilla henkilötietojen käsittelevinä olisi lakisääteinen velvoite luovuttaa tietoja Elintarviketurvallisuusvirastolle. Muilta osin henkilötietojen käsittelystä ja henkilötietojen luovuttamisesta Elintarviketurvallisuusviraston käyttöön valvontatarkoituksissa voitaisiin sopia Elintarviketurvallisuusviraston ja teurastamotoiminnan harjoittajan välisin sopimuksin sekä tiedottamalla asianmukaisesti teurastamojen henkilöstöä. HKScan katsoo, että henkilötietojen käsittelyä ja luovuttamista Elintarviketurvallisuusvirastolle varten olisi perusteltua harkita mallisopimus pohjan laatimista, jossa on lähtökohtaisesti kaikille toimijoille vastaavanlaiset ehdot.

Luonnoksen 81§:ssä esitetään viranomaistarkastuksiin mahdollisuutta käyttää viranomaisen apuna muuta kuin virkamiesasemassa olevaa asiantuntijaa tai avustajaa. HKScan pitää tätä hyvänä ehdotuksena, mutta esittää samalla, että myös tarkastuksen kohteena olevalle tulisi erityisesti sallia asiantuntijan tai avustajan käyttäminen tarkastuksissa.

Hallinnolliset pakkokeinot

Luonnoksen 96§:ssä säädettäisiin valvontaviranomaisen mahdollisuudesta kiireellisen hoidon hankkimiseen eläimelle (esimerkiksi ravinto, juotava tai muu hoito). Luonnoksen 109§:n mukaisesti tarkoituksena on, että ensisijaisesti eläimen omistajan tai pitäjän olisi maksettava kiireellisen hoidon kustannukset, mutta lisäksi on esitetty 109§:ssä sekä 96§:n perusteluissa, että maakunta voisi väliaikaisesti maksaa kiireellisen hoidon kustannukset (nk. välirahoitus), edellyttäen että kustannusten väliaikainen maksaminen on tarkoituksenmukaista ja kohtuullista tilanne kokonaisuutena arvioiden.

HKScan esittää tuotantoeläintiloihin liittyen, että kiireellisen hoidon toimenpiteeseen ryhdyttäessä ja välirahoituksen käyttämisen yhteydessä arvioitaisiin tuotantoeläintilan toiminnan jatkomahdollisuudet. Mikäli arviossa katsottaisiin, ettei jatkomahdollisuuksia ole, tulisi valvontaviranomaisen laatia suunnitelma siitä, miten tuotantoeläintilan eläintuotanto ajetaan hallitusti alas. Hallittu eläintuotannon alasajo olisi toimivin sekä eläinten

hyvinvoinnin kannalta perustelluin vaihtoehto akuuteissa kriisitilanteissa, joiden taustalla saattaa vaikuttaa esimerkiksi viljelijän uupuminen, ikääntyminen tai muut vaikeudet henkilökohtaisessa elämässä.

Lisätietoja:

Pia Nybäck

Eläinhankinnasta ja alkutuotannosta vastaava johtaja

HKScan Oyj / HKScan Finland Oy

Puh +358 (0) 400 460605

Email pia.nyback@hkscan.com

Osoite PL 49, 01511 Vantaa, Finland